

Наталія ГУДЗЬ

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку у виробничій сфері,
Тернопільський національний економічний університет

Надія ПІДЛУЖНА

старший викладач кафедри обліку у виробничій сфері,
Тернопільський національний економічний університет

БАЛАНС ЯК МЕТОД ОБЛІКУ ТА ФОРМА ЗВІТНОСТІ

Розглянуто балансове узагальнення як спеціальний метод бухгалтерського обліку. Подані пропозиції щодо вдосконалення балансу як за формою, так і за змістом.

Ключові слова: баланс, балансове узагальнення, метод бухгалтерського обліку, форма звітності, звіт про фінансовий стан.

Розвиток бухгалтерського обліку підтверджує незмінність покладених на нього завдань – забезпечення об'єктивного визначення фінансово-майнового стану підприємства та фінансових результатів його діяльності. Для вирішення вказаних завдань застосовують такі елементи методу бухгалтерського обліку, як документування, інвентаризація, оцінка, калькуляція, рахунки, подвійний запис, балансове узагальнення.

Фундаментальними серед зазначених елементів методу бухгалтерського обліку є рахунки, подвійний запис, балансове узагальнення. Вчені вказують, що виникли вони понад 500 років тому [1, 2, 3]. Найпоширенішою є думка вчених про виникнення подвійного запису та балансу як наслідку його застосування у містах Північної Італії у XV ст. Першою працею, у якій було зафіксовано застосування в обліку подвійного запису та бухгалтерського балансу, був «Трактат про рахунки і записи» Л. Пачолі (1494 р.). У ньому зазначено, що рахунки активів, включаючи особисте майно купця, повинні розміщуватися ліворуч, а джерела їх утворення – праворуч. Так, у балансі з'явилися дві сторони – актив і пасив. Записи господарських операцій за однією і тією ж сумою за двома типами рахунків Головної книги формували баланс, який використовували для контролю за правильністю застосування подвійного запису. Отже, у трактаті вперше йде мова про перевірочний баланс і баланс як таблицю, що відображає стан майна та його зв'язок з інвентарем [4, с. 29]. Проте, на той час це були вже сформовані методи. Виникнення ж балансового узагальнення, його формування припадає на ранні періоди людської історії. На першому етапі розвитку баланс використовували виключно як економічну категорію, сутність якої полягала в урівноваженні взаємозалежних об'єктів і була спричинена двоїстістю господарських процесів, виникненням і поширенням товарних, а потім товарно-грошових відносин.

У Стародавньому Єгипті була винайдена формула матеріального балансу: сума вхідного залишку цінностей та їх надходження дорівнює сумі відпущених цінностей та їх залишку на кінець дня. Відображення вхідних і вихідних грошових потоків і взаємозв'язок між ними характеризували зміст товарного балансу, що був основою формування звітів фінансово-кредитних установ (трапез) у Стародавній Греції [2, с. 20]. Контроль за

величезними багатствами Стародавнього Риму здійснювали за допомогою кошторисів провінцій і держави в цілому, що стали прообразами макроекономічних балансів [2, с. 29].

Таким чином можна зробити висновок, що у Стародавньому Світі баланс використовували як систему показників, що відображала кількісне співвідношення двох елементів або сторін будь-якої діяльності (доходів і видатків держави, вхідних і вихідних грошових потоків). При цьому використання балансу в облікових процедурах ще не відбувалося.

Доцент Полтавського університету споживчої кооперації Ю. О. Ночовна [5] виділяє такі етапи в розвитку балансового узагальнення:

I етап (XII ст.) – зародження балансу як економічної категорії;

II етап (XVI ст.) – становлення балансу як облікової категорії;

III етап (поч. XX ст.) – розвиток балансу в межах різних наукових напрямів;

IV етап (70 рр. XX ст.) – розвиток балансу в межах різних облікових моделей;

V етап (XXI ст.) – уніфікація бухгалтерського балансу.

Метод двоїстого відображення фактів господарського життя та їх балансового узагальнення, залишилися в обліковій теорії та практиці до сьогодні. Ці два методи залишаються основою бухгалтерської справи, специфічними способами обробки економічних даних і до цього часу.

Питанням розвитку балансової теорії обліку та практики балансового узагальнення присвячено чимало фундаментальних праць зарубіжних та вітчизняних науковців, таких як Ф. Ф. Бутинець, В. Ф. Палій, М. С. Пушкар, Я. В. Соколов, В. В. Сопко, П. Я. Хомин, Л. В. Чижевська, М. Г. Чумаченко, В. Г. Швець.

Балансове узагальнення широко застосовують у сфері науки і практики, у плануванні і фінансуванні, в аналізі, прогнозуванні, в обліку. За допомогою балансу економічні служби підприємства одержують значний обсяг інформації, необхідної для різних рівнів управління, для внутрішніх і зовнішніх користувачів.

У економічній літературі немає єдиного дослівного трактування слова "баланс", але всі вони в кінцевому підсумку зводяться до такого поняття, як "рівновага". Наприклад, професор А. М. Кузьмінський слово "баланс"

трактує на основі французького слова "balance" – вага, професор В. Г. Швець слово "баланс" розглядає з позицій латинських слів "bis" – двічі і "lans" – чаша терезів. Таким чином, баланс означає рівновагу, яка характеризується тим, що між двома окремими сторонами будь-якої діяльності завжди знаходиться урівноваження.

Найтиповішим, як вказує Л. В. Чижевська [4, с. 5], є визначення терміну "бухгалтерський баланс" як способу відображення у грошовому виразі засобів підприємства та джерел їх формування на певну дату.

На думку проф. В. В. Сопка [6, с. 98], баланс є прийомом відображення стану господарських факторів (явищ і процесів) за ознаками їх відношення до продуктивних сил (майновий аспект групування) і виробничих відносин (власницький аспект) на певний момент часу. Технічний бухгалтерський баланс, за визначенням В. В. Сопка, – це таблиця, в якій наведено характеристику стану майна господарства за певними ознаками поділу продуктивних сил (основні засоби, матеріали, грошові кошти) у вартісному вираженні і характеристику того самого майна з власницьких відносин (скільки власних і позичених коштів вкладено в господарську діяльність). Перший аспект має назву „актив”, другий – „пасив”.

Швець В. Г. визначає бухгалтерський баланс як метод узагальнення даних через рахунки і подвійний запис [7, с. 46]. Вивчення літературних джерел і публікацій показує, що сформовані школи бухгалтерського обліку мають свій погляд на питання, що первинне - баланс рахунки і подвійний запис [2, с. 136]:

- *італійська і французька школи* трактують баланс як такий, що впливає з рахунків, італійці розглядають баланс як рівність прав і зобов'язань, французи – як рівність доходів і витрат;
- *англо-американська школа* визначає баланс як рівність господарських засобів з кредиторською заборгованістю та капіталом;
- *представники німецької школи* відстоюють власний погляд, що рахунки впливають з балансу, а баланс – це рівність дебетових і кредитових залишків.

Ще одну загальнотеоретичну проблему, яку піднімають науковці в останніх дослідженнях [8, 9], можна сформулювати так: на скільки правомірно розглядати бухгалтерський баланс в двох аспектах – як елемент методу бухгалтерського обліку і як форму звітності?

Окрім того, дуже багато претензій як у бухгалтерів, так і в користувачів бухгалтерської звітності є саме до змісту і структури звітної форми №1.

Метою написання статті є дослідження як загальнотеоретичних аспектів трактування категорії «баланс» як методу бухгалтерського обліку, так і встановлення проблем і способів їх вирішення щодо формування на практиці звітної форми №1.

Як правило, у підручниках і навчальних посібниках серед елементів методу бухгалтерського обліку розглядають баланс і звітність. Проте, все частіше науковці критикують такий підхід.

У загальнонауковому трактуванні методологія – це вчення про методи, за допомогою яких людина пізнає об'єкт дослідження або предмет науки. Метод (methodos – грец.) – це спосіб досягнення мети, певним чином впорядкована діяльність. Кожна галузь знань використовує для вивчення свого предмету як загальні, так і спеціальні методи дослідження. Тому не можна зводити методологію бухгалтерського обліку до сукупності прийомів.

До загальнонаукових методів, які використовують в обліку, О. І. Васюта-Беркут включають [10, с. 12]: синтез, аналіз, індукцію, дедукцію, аналогію, моделювання,

абстрагування, конкретизацію. В. Г. Швець додає діалектичний, історичний, системний методи.

Які ж спеціальні методи дослідження використовує бухгалтерський облік для вивчення свого предмету? М. С. Пушкар, продовжуючи ідеї таких російських вчених як В. Ф. Палій, В. Я. Соколов, К. Н. Нарібаєв, вважає, що при виділенні методів обліку доцільно використовувати процедурний підхід. Він пропонує до спеціальних методів обліку віднести [11, с. 25]:

- систематичне та хронологічне спостереження;
- вимірювання економічних процесів і господарських засобів;
- реєстрацію та класифікацію даних обліку з метою їх систематизації;
- узагальнення інформації.

Таку ж класифікацію знаходимо і у В. Г. Швеця [7, с. 44].

При такому трактуванні методів бухгалтерського обліку баланс є елементом такого методу як узагальнення даних. Хоча погоджуємося із думкою В. А. Куценко [8, с. 28], що для усунення асоціацій балансу як елементу методу бухгалтерського обліку із формою звітності доцільніше все ж використовувати словосполучення «балансове узагальнення». Балансове узагальнення як метод моделювання економічної дійсності, як правомірно вважає П. Я. Хомин [9], може бути використане для побудови будь-якої форми фінансової звітності, а не лише форми №1.

Що ж стосується первинності балансового узагальнення та рахунків і подвійного запису, вважаємо, що балансове узагальнення – це спосіб відображення сукупності об'єктів обліку, що характеризує явище чи процес у двох різних аспектах, які є рівнозначними або урівноважуються за допомогою балансового показника і виникають внаслідок застосування подвійного запису.

Певні спроби класифікувати господарські засоби і відобразити їх у вигляді балансу здійснювалися вже в Давній Греції і Давньому Римі. Проте лише подвійний характер відображення господарських операцій зумовив використання балансу як облікової категорії. Лука Пачолі у "Трактаті про рахунки і записи" присвятив баланс три розділи. Цікавим в складанні балансу середньовічними практиками було те, що різницю між дебетовими і кредитовими оборотами, яка виникала в результаті арифметичних помилок при підрахунках, списували на прибутки або збитки.

До цього часу не з'ясовано: складався баланс до заповнення рахунку Прибутків і збитків чи після. Вважається, що якщо Л. Пачолі мав на увазі перший випадок, то він розумів баланс лише як пробний, який дозволяв впевнитись в правильності рознесення даних про факти господарського життя. Якщо ж Л. Пачолі мав на увазі другий випадок, то він визначав баланс як звітний документ. Однак, перша версія є ймовірнішою, і значна кількість істориків вважає, що баланс як звітний документ отримав визнання не раніше XIX ст. [3, с. 75].

Саме наприкінці XIX – на початку XX ст. в Німеччині виник оригінальний напрям розвитку облікової теорії – балансознавство, початковою концепцією якого стало вчення І. Ф. Шера (1846-1924). В основу обліку дослідник поклав баланс і побудував теорію обліку від загального до конкретного. І. Ф. Шер вперше дав визначення балансу, згідно з яким баланс є рівністю активу і пасиву, і побудований у формі рахунків у заключний день операційного періоду. Сьогодні, як і у ті часи, основою балансу є постулат І. Ф. Шера, що характеризує економічну сутність підприємства: $A = P$, (де А – актив, П – пасив). Відповідно до цього рівняння, він назвав рахунки активними та пасивними, і започаткував, таким чином,

алгоритмізацію обліку. Отже, балансознавство включало теоретичні принципи побудови балансу, вивчало підходи щодо оцінки його статей і разом з тим ставало наукою про аналіз господарської діяльності підприємства [12, с. 46].

Ідеї німецької школи були перейняті російськими та, відповідно, українськими вченими.

Все XX сторіччя було присвячене вдосконаленню аналітичності балансу як форми звітності. В Україні в XXI ст. після введення в дію національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку затверджена нова форма балансу. Зміст, структуру цієї форми звітності встановлює П(С)БО 2 «Баланс». Хоча можна погодитися із думкою П. Я. Хомина [9], що форму звітності №1 логічніше було б назвати «Звіт про фінансовий стан». Це узгодило б її назву з іншими формами звітності та розмежувало поняття балансу як елемента методу бухгалтерського обліку та форми звітності.

Баланс як форма звітності тісно пов'язаний із поточним обліком господарської діяльності, його організацією, формами і методами. Для раціональної побудови бухгалтерського балансу потрібно мати, насамперед, науково обґрунтований План рахунків бухгалтерського обліку. У систему рахунків такого плану повинні бути закладені можливості аналізу та синтезу інформації окремих рахунків, статей і розділів балансу, можливості при використанні інформації балансу, оцінювати та прогнозувати поведінку окремих показників роботи конкретного підприємства. Критерієм формування зазначеного Плану рахунків повинна стати можливість задоволення інформаційних потреб не тільки зовнішніх, а й внутрішніх користувачів. Баланс не можна розглядати поза зв'язком з принципом подвійності та подвійного запису на рахунках, а бухгалтерські рахунки – аналізуватися поза зв'язком з балансом, якщо мова йде про введення нових рахунків або заміну використовуваних раніше, про аналіз балансу, оцінку діяльності підприємства та прогноз поведінки окремих економічних його показників. Суми конкретних рахунків, будучи статтями або складовими статей балансу, мають нові властивості і це потрібно враховувати при удосконаленні системи обліку.

Наприклад, у статті «Незавершене будівництво» показують вартість незавершеного будівництва, яке здійснюють для власних потреб підприємства, а також авансові платежі для фінансування такого будівництва. Отже, в обліку такі витрати реєструють за дебетом рахунку 15 «Капітальні інвестиції», субрахунок «Капітальне будівництво». Разом з тим, на рахунку 15 також відображають й інші незавершені капітальні вкладення: вартість придбаних, але не введених в дію необоротних активів (основних засобів, нематеріальних активів, інших необоротних матеріальних активів тощо). Враховуючи те, що більшість статей Балансу відповідають назві рахунків, призначених для обліку відповідних об'єктів, статтю «Незавершене будівництво» доцільно перейменувати на «Капітальні інвестиції». Це дасть змогу точніше з'ясувати, що саме потрібно відображати за даною статтею.

Загальноприйнятим та зрозумілим є той факт, що розділи формують шляхом об'єднання окремих статей, отже, якщо у балансі є розділ, то у ньому повинні бути виділені окремі статті (показники). Але у затвердженій формі балансу (як в активі так і у пасиві) виділені окремі розділи, хоча жодної статті у них не передбачено – розділ 3 «Витрати майбутніх періодів» в активі балансу та розділ 5 «Доходи майбутніх періодів» у пасиві балансу. На нашу думку, виділення цих розділів є недоречним. Вважаємо за необхідне вилучити зазначені розділи із структури балансу, а відповідні показники (статті) відображати у

складі оборотних активів або поточних зобов'язань. Те ж саме стосується нововведеного в активі розділу 4 «Необоротні активи та групи вибуття». І навпаки занадто узагальненою є інформація першого і другого розділу активу балансу і особливо таких його статей, як основні засоби, нематеріальні активи. У балансі відсутня інформація про вартість земельних ділянок, прав на землю, про вартість орендованих земельних ділянок, що не дозволяє об'єктивно оцінити ресурсний потенціал підприємства.

Погоджуємося із думкою Я. Д. Крупки [13, с. 33] про те, що необґрунтованим є об'єднання в одну групу (другий розділ активу) таких різних за ступенем ліквідності активів як запаси, незавершені контракти, поточна дебіторська заборгованість, грошові кошти тощо. Якщо грошові кошти мають абсолютну ліквідність, високоліквідною є, як правило, поточна заборгованість за відпущені товари, виконані роботи, то серед запасів можуть значитися продукція, товари, що через низьку якість, високу собівартість не знайшли споживача, або стали неліквідами. Серед незавершених контрактів можуть бути і неперспективні. Така ситуація може призвести до помилок у розрахунках показників ліквідності фірми в цілому.

Назва статті «Грошові кошти та їх еквіваленти», якщо тлумачити її прямо, свідчить про те, що за даною статтею потрібно відобразити загальну вартість коштів та їх еквівалентів, яка відповідає сумі коштів на рахунках у банках, в касі та інших коштів (грошові документи та грошові кошти в дорозі). Разом з тим, за статтею «Грошові кошти та їх еквіваленти» відображають лише сальдо за рахунками 30 «Каса» та 31 «Рахунки в банках», а залишок за рахунком 33 «Інші кошти» – за статтею «Інші оборотні активи».

До інформації, наведеної у фінансовій звітності, ставлять вимогу щодо її достовірності. У загальному вважається, що дані обліку і звітності є достовірними, якщо вони сформовані відповідно до вимог П(С)БО. Проте, в діючих П(С)БО є стільки неузгодженостей і недоліків, особливо щодо оцінки активів і пасивів підприємства, що, на жаль, достовірність даних балансу є доволі відносною і суб'єктивною. Чого варта, наприклад, вимога П(С)БО 10, де зазначено, що при виникненні різниці між справедливою вартістю дебіторської заборгованості та номінальною сумою коштів (їхніх еквівалентів), які підлягають одержанню за реалізований товар, її необхідно визнати дебіторською заборгованістю з нарахованих доходів (відсотків) у періоді її нарахування.

Підприємство у межах стандартів обліку самостійно визначає справедливу вартість активів; метод нарахування амортизації; сукупність витрат, які можна віднести до поліпшень основних засобів і капіталізувати, а які – до поточних ремонтів і списати на витрати; оцінює поточні зобов'язання за сумою погашення (хоча зобов'язання за короткостроковими позиками доцільніше оцінювати за теперішньою вартістю, заборгованість перед бюджетом – за вартістю реалізації, заборгованість за товари, роботи, послуги – за поточною вартістю) і т. п. Тому форма №1 має доволі суб'єктивний характер.

Своє бачення проблеми подає російський вчений світового рівня Я. В. Соколов. При аналізі достовірності бухгалтерської звітності, на його думку, можливі чотири варіанти:

– звітність відповідає вимогам нормативних документів і реально відображає фінансовий стан організації. Це майже неможливий випадок, бо самі нормативні документи можуть у своїх вимогах віддавати перевагу тим або іншим групам учасників господарських процесів перед іншими. Облікова методологія не може

бути неупередженою;

- звітність не відповідає вимогам нормативних документів, але реально відображає фінансовий стан. Передбачається, що бухгалтер знайде правильні рішення, виходячи зі своєї професійної думки. І саме ця думка буде правильною. Проте, віддаючи на відкуп бухгалтерам і адміністрації – особам, відповідальним за ведення бухгалтерського обліку, – право остаточної думки про те, що є істина, законодавець тим самим не стільки добивається істини в обліку, скільки занурює його в морок анархії. Ця ситуація найприйнятніша, вірніше, найменш погана, для наших цілей;
- звітність відповідає вимогам нормативних документів, але відображає фінансовий стан організації нереально. Це вельми поширений випадок. Якщо бухгалтер склав звітність відповідно до всіх вимог нормативних документів, то вважається, і не без підстав, що він добре виконав свою роботу. Проте, як ми знаємо, через наведені вище обставини реально представити фінансовий стан організації майже ніколи не вдається. Ситуація прийнятна при ухваленні управлінських рішень, але цей випадок явно гірший двох попередніх;
- звітність не відповідає вимогам нормативних документів і нереально відображає фінансовий стан організації (дуже поширений на практиці варіант). Ситуація абсолютно непридатна для використання у разі ухвалення рішень будь-яким користувачем. Більш того, дані такої звітності не тільки не допомагають при ухваленні управлінських рішень, але навіть вводять в оману адміністрацію; можуть призвести до непоправних наслідків у господарській діяльності.

Таким чином, менеджер повинен відразу ж зрозуміти, що він постійно має справу у тій або іншій мірі спотвореною бухгалтерською звітністю, але що тільки ситуації друга і третя, дозволяють йому ухвалювати рішення, знижуючи їх ризик до мінімуму. Менеджер усвідомлює недостатність використовуваної ним інформації, але повинен пам'ятати заповіт великого математика А. Пуанкаре: "Я знаю не те, що така-то річ істинна, але те, що для мене все ж таки краще діяти так, якби вона була істинна". Це визначальне правило, яким повинен керуватися менеджер, працюючи з даними бухгалтерського обліку і звітністю: він не повинен ігнорувати бухгалтерську звітність, але якщо вона виконана в другій і третій ситуаціях, то він повинен пам'ятати про заповіт А. Пуанкаре [14].

Бухгалтерський баланс вважають найважливішим джерелом для проведення аналізу фінансового стану підприємства. Проте звітна форма № 1 має статичний характер, відображає рівність дебетових і кредитових залишків за рахунками бухгалтерського обліку на певну дату. Тобто ця форма звітності відповідає на питання скільки? і має спрямування для задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів звітності.

Для внутрішніх користувачів – для власників, дирекції підприємства – важливішим є питання "чому"? Для відповіді на нього більш вдалим є дослідження дебетових і кредитових оборотів за рахунками. Формами прояву балансового узагальнення в облікових регістрах і формах звітності, на думку В. А. Куценко, є: оборотно-сальдова відомість, шахова відомість, баланс, Звіт про фінансові результати [8].

Серед сучасних учених зазначену тезу у своїх дослідженнях обґрунтовує П. Я. Хомин. Він пропонує застосування узагальнюючого рахунку – балансу при визначенні підсумків за Головною книгою [9]. Проте, на нашу думку, такий підхід до балансового узагальнення є досить звуженим і не повною мірою характеризує напрями його використання в обліку.

Ще однією формою візуального відтворення балансового узагальнення виступає оборотно-шахова відомість, у якій узагальнюються інформація про стан майна та джерел його формування на початок і кінець звітного періоду, а також інформація про обороти, що урівноважуються. Інформація про обороти за кожною кореспонденцією рахунків, що використовується на підприємстві, підвищують аналітичність даного документа.

Окрім оборотно-сальдової та оборотно-шахової відомостей, застосування балансового узагальнення в обліку здійснюється у Звіті про фінансові результати. У Звіті про фінансові результати зазначають інформацію про доходи та витрати підприємства, що відображають різні стадії обороту капіталу і урівноважуються за конкретний період показником прибутку або збитку.

На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Балансове узагальнення слід включити до елементів методу бухгалтерського обліку, а звітність до його прийомів, інструментів.
2. Баланс як звітну форму №1 доцільно назвати «Звіт про фінансово-майновий стан», що узгодило б її назву з іншими формами звітності та розмежувало поняття балансу як елемента методу бухгалтерського обліку та форми звітності.
3. Доцільно ще раз переглянути структуру звітної форми №1: кількість розділів, перелік статей, що розкривають зміст цих розділів, оскільки діюча структура має цілий ряд недоліків, зазначених у статі.

У системі бухгалтерської звітності звітна форма №1 посідає центральне місце. Вона є важливим джерелом інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату, дає змогу визначити склад і структуру активів підприємства, ліквідність і оборотність коштів, наявність власного капіталу і зобов'язань, стан та динаміку дебіторської та кредиторської заборгованості. Одержання такої інформації є необхідною умовою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а також для оцінки ефективності наступних вкладень капіталу. Тобто її дані потрібні зовнішнім користувачам. Для внутрішніх користувачів інформативнішими є оборотно-сальдова, оборотна шахова відомість, сформовані на основі використання методу балансового узагальнення.

Список літератури

1. Бутинець, Ф. Ф. Історія розвитку бухгалтерського обліку [Текст] : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖІТІ, 1999. Ч. 1. – 928 с.
2. Пушкар, М. С. Історія обліку та контролю господарської діяльності: навч. посіб. [Текст] / М. С. Пушкар, Н. В. Гавришко, Р. В. Романів. – Тернопіль : Карт-бланш, 2003. – 223 с.
3. Соколов, Я. В. Бухгалтерський учет: от истоков до наших дней: учеб. пособ. для вузов. [Текст] / Я. В. Соколов. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
4. Чижевська, Л. В. Бухгалтерський баланс: проблеми теорії і практики [Текст] / Л. В. Чижевська. – Житомир : ЖІТІ, 1998. – 408 с.
5. Ночовна, Ю. О. Минуле та майбутнє бухгалтерського балансу [Електронний ресурс] / Ю. О. Ночовна, В. А. Куценко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdnuet/eson/2008.
6. Сопко, В. В. Бухгалтерський облік [Текст] : навч. посіб. / В. В. Сопко. – 2-е вид., перероб і доп. – К. : КНЕУ, 1999. – 500 с.
7. Швець, В. Г. Теорія бухгалтерського обліку [Текст] : навч. посіб. / В. Г. Швець. – К. : Знання – Прес, 2003. – 444 с.
8. Куценко, В. А. Сутність бухгалтерського балансу на сучасному етапі розвитку облікової думки [Текст] / В. А. Куценко // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації. – 2009. – №1 (32). – С. 27-31.
9. Хомин, П. Я. Баланс – елемент методу бухгалтерського обліку

чи форма звітності [Електронний ресурс] / П. Я. Хомин // Вісник ТДГУ. – 2006. – № 2. – Режим доступу до журн.: http://www.library.tane.edu.ua/index.php?р=visnyk&submenu=nauk_vydannya.

10. Васюта-Беркут, О. І. Теорія бухгалтерського обліку [Текст] / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська; за заг. ред. В. Б. Захожая. – МАУП, 2003. – 176 с.
11. Пушкар, М. С. Метатеорія обліку або якою повинна стати теорія [Текст] : монографія / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карм-блани, 2007. – 359 с.
12. Бреславцева, Н. А. Балансоведение [Текст] / Н. А. Бреславцева. – Ростов на Дону : Феникс, 2004. – 480 с.
13. Крупка, Я. Д. Погресивні методи оцінки інвестиційних ресурсів [Текст] / Я. Д. Крупка. – Тернопіль : Економічна думка, 2000. – 354 с.
14. Соколов, Я. В. Бухгалтерский учет для руководителя [Електронний ресурс] / Я. В. Соколов, М. Л. Пятов. – [2 изд, перераб. и доп.] – С.-Петербург : Проспект, 2001. – 320 с. – Режим доступу: <http://mirknig.com/index.php?do=register>.

РЕЗЮМЕ

Гудзь Наталья, Підлужна Надежда

Баланс как метод учета и форма отчетности

Балансовое обобщение является специальным методом бухгалтерского учета. Отчетная форма №1, составленная на основе метода балансового обобщения, требует совершенствования как по форме, так и по содержанию.

RESUME

Gudz' Nataliya, Pidluzhna Nadiya

Balance as a method of account and accounting form

Balance generalization is the special method of record-keeping. Current form №1, made on the basis of method of balance generalization, requires form and maintenance perfection.